

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

9 Quaenam actio ex deposito oriatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

At quia in alijs contractibus res datur ad aliquem vsum, non tam proprie, ac specialiter is qui rem accipit, & contra fidem facere videretur, si eam rem loco compensationis retineret. Item, qui rem depositam suscipit, eo ipso videtur eo pacto suscipere, vt eam loco compensationis, vel deductionis retinere non possit: nam constabit secundum leges, & iura: at iura negant in deposito compensationis locum esse: ergo sese obligat ei, qui deposuit, ne rem depositam loco compensationis ex toto, vel ex parte retinere possit, & leges, & iura reddunt eum inhabilem ad retinendum.

Quanto queritur, An aliquando is qui depositum suscepit, restitutionem in aliud tempus differre queat, etiam cum res deposita repositur ab eo, qui deposuit? Respondeo, in quadruplici euentu posse differre. Primo, quando certè, vel probabiliter sequuturum damnum alicuius momenti, spirituale, vel temporale, & profanum timeretur, si redderetur depositum Domino repetenti, vt si restituatur arma deposita, homini insano, vel furioso. *cap. Ne quis, 22. quest. 2. S. Thom. 2. 2. quest. 62. art. 5. ad 1. Quid si Dominus repositat pecuniam apud me depositam, vt eam male perdat, vel vt luxuriose viuat, vel ludat alea, vel alio quopiam ludo prohibito, vel denique si repetat ad rem sibi tantum noxiam, non alteri? Caiet. in 2. 2. quest. 62. art. 5. videret inuere, tunc me secundum conscientiam non cogi ad reddendum; quia charitatis lege compellor vitare peccatum alterius, quando commodè possum. Soc. lib. 4. de iustit. quest. 7. art. 2. ad 1. ait, me tunc etiam iura conscientia polle reddere, quia is, qui deposuit apud me, iure, quod solum est, exigit. At, repetit ad malum, inquis, ad quod ille ius non habet. Respondet Sorus, iure suo vi, cum repositit, quod solum est, & in hoc nullum peccatum admittit, ac ideo ego reddere debeo: quod si repetit deprauiato animo, & voluntate, vt videlicet mali aliquid solum sibi noxium perpetret, illi imputetur, non mihi, qui reddo repositenti Domino rem suam.*

At enim Caietanus non intelligit generatim posse restitutionem rei depositæ differri, eam ad malum vsum Domino repositente; sed duntaxat, cum repetit ad malum alteri noxium, & perniciosum; veluti si repositat pecuniam depositam, qua emat beneficia Ecclesiastica, iurata alia spiritualia; vel vt corrumpat iudicem, vel testem, vel bellum iniquum gerat, vel vt hostibus opem ferat, vel vt homicidium, vel adulterium admittat, aut eum etiam ob finem, vt veneno sibi mortem abumpat. Verum dubitet quis, an his etiam euentis, lege tantum charitatis, an vero iustitiae lege debeamus restitutionem depositi in longius tempus prorogare? Sunt qui dicant, priuatos homines, qui à priuatis itè hominibus depositum susceperunt, lege tantum charitatis compelli, depositum denegare repositenti Domino, cum ea lege teneantur ad consulendum alterius bono, & saluti. Verius mihi videtur aliquid lege iustitiae obligari, propter iniuriam, quæ fieri potest proximo. Hæc, vt dixi, locum habent, quando facile, & commodè sine vilo detrimento nostro possumus depositi restitutionem differre. Secundo, depositi restitutio iure differretur, quando bona eius, qui deposuit, confiscata sunt. *l. Bona fides. ff. Depos.* quoniam auctoritate legis, ob crimea spoliatur quis bonis suis; ergo si quis postquam deposuit quid apud aliquem, crimea partauit, ob quod bona eius publicantur, amisit ille ius iam suum depositum repetendi. Tertio, quando fur deposuit apud te pecuniam furto sublatam, si ipse deinde simul, & Dominus pecunia repetunt, debet Dominum furi præferre. *l. Bona fides. ff. Depos.* illis verbis: *[Si totius rei æquitatem,] & seqq.* Hoc frequenter accidit: ij enim, qui publica auctoritate sunt prolepti tamquam Patriæ hostes, & vulgo Banditi vocantur, multa hinc inde prædantur, quæ apud fidos aliquos amicos deponunt, & deinde ipsi, & Domini repositunt. Sed quid si fur prius, quam Dominus repetat depositum? Sor. *lib. 4. de iust. quest. 7. art. 2. concl. 4.* docet, fure siue ante, siue post, Dominum repositente, non illi, sed Domino, secundum conscientiam depositum esse reddendum. Atqui, dicit aliquis, in d. l.

Bona fides, vers. Latro. decernitur furi prius, quam Domino depositum esse restituendum. Ea lex sic est accipienda, vt furi prius repetenti res deposita reddatur, ad comparentem Dominum, vt colligitur ex ead. l. *Bona fides, vers. Quod si ego:* at repetente Domino, siue antea, siue postea sui repositat, depositum est secundum conscientiam Domino reddendum. *d. l. Bona fides, vers. Et hanc proba.* Quarto, depositum mortuo tenetur, quando illud traditum fuit ad custodiendum ei, qui cum illud susceperat, ignorabat rem esse suam, postea vero comperit esse suam rem, & ideo nullo iure compellitur eam reddere illi, qui deposuit. *l. Bona fides. ff. Depos.*

Quinto queritur, Quid sit dicendum, quando res apud aliquem deponitur, & deinde transit ad heredes ob mortem eius, cui est commissum, transiit ex parte ad vnumquemque, an vero quique illorum in solidum tenentur? Vel, si depositis pecuniam apud Titum, & Titio mortuo, eam pecuniam per partes heredes accepterant? Respondeo, quodcumque res diuisa in partes ad heredes transferretur, quisque eorum tenetur ex parte, quam accepit. Quando vero res, vtpote indiuisa ad heredes communiter devenit, tunc omnes obligantur in solidum. *l. Si duo. ff. Depos.*

Sexto queritur, An qui rem seruandam alicui committit, habeat iure communi privilegium, vt ceteris creditoribus anteferatur? Respondeo, eos, qui deponunt apud aliquem rem suam, reliquis creditoribus antefari, qui tantum sunt chirographarij, præsertim si publico instrumento confectio apud numularios pecuniam deponunt. *l. Si hominem. §. Quoties. ff. Depos. Et l. Si ueriori. ff. de Præiudic. cred.*

Quenam actio ex Deposito oriatur.

CAPVT IX.

DVÆ actiones ratione depositi dantur in iure Ciuili, & amba sunt personales, quia ex contractu deiciuntur, vna dicitur directa, altera contraria. Directa competit deponenti, & eius hæredibus aduersus eum, qui depositum suscepit, & eius hæredes, vt si dolose veritas sit in deposito custodiendo, aut si hæredes eius facti sint locupletiores: & hæc actio est ad restituendum rem integram deponenti. *l. i. §. Qui Depositi. ff. Depos.* Si hæres indè nesciens rem penes testatorem depositam fuisse, alienauerit eam, nec possit eam redimere: agitur, vt rei depositæ pretium reddatur. *l. 2. §. ult. ff. Depos.* Præterea, si quis causa incendij, tumultus, tumæ, naufragij, vel metus, tem depositur apud aliquem, & is, qui eam suscepit depositam, denegauerit, agitur contra eum in duplum. *l. Quod tumultu. ff. Depos.* Ratio penæ huiusmodi est, quia nimirum tale depositum ex necessitate quadam committitur alicui seruandum: unde is qui deponit, non tam libere eligit custodem, quam is, qui rem suam sponte deponit. Contraria actio conuincit ei, qui depositum suscepit, & eius hæredibus aduersus deponentem, & hæredes illius: qua actione repetit impensas vtilis, & necessarias, si quas fecit in re depositæ. Compensationem itidem damni, si quod passus est ex deposito, vt si quis sciens deponeret seruum, qui fur esset, vel equum in calcitrosos, vel mordacem. *l. Actionem. ff. Depos. Et l. Et, apud quem. ff. eod. tit.*

Quæstionis est dubia, An leges, & iura ciuilia metuo actionem furti dederint aduersus eum, qui re deposita, citra Domini consensum vltus sit? Agellius *lib. 7. cap. 15. art. 15.* uere nimis, Leges duodecim Tabularum actionem dediderunt tanquam in fures, in eos, qui vterentur re deposita, vel commodata, aliter quam in eum finem, ad quem data sit. La-beo, inquit, in libro de duodecim Tabulis, actio, & seuerata iudicia de furtis habita esse apud veteres, scripsit, si quæ Brutum solum dicere, furtum damnatum esse, qui iumentum aliorum duxerat, quam quo vtebamur accepit. Item, qui longius prodixerat, quam quem in locum petierat. Itaque Q. Scruola in librorum, quos de iure Ciuili composuit, sexdecimo, verba hæc posuit: Quod cui seruandum datum

est, si

est, si ad vsum est, siue quod vtendum accepit ad aliam rem atque accepit, vsum est, furti se obligauit.

Item Valerius Maximus *lib. 8. cap. 2.* hunc in modum scribit: [Multus sermo de eo etiam iudicio manauit, in quo quidam furti damnatus est, quod equo, cuius illi vsum vsque Arintam commodatus fuerat, vltiore eius municipij cliuo vectus esset. Quid aliud hoc loco, quam verecundiam illius seculi laudemus? tam minuti à pudore excessus puniebantur.] Hæc illi Auctores. Quapropter Ioannes Faber. *l. 1. c. de Pignor. act. censet*, actionem furti minime locum habere. Si commodaturus, inquit, aut creditor, aut depositarius vtatur re commodata, pignore, vel deposito, ad eum vsum, cui proprie res ipsa destinatur, & ad quem Dominus ipse his rebus uti solebat. Sed certe negari non potest, leges, & iura aliquando gratiori pœna punire minora delicta, quam maiora: eo quod illa frequentiora, & crebriora sint hominibus. Quocirca fures suspendi solent, & veteri lege Diuina iubebatur, qui furabatur ouem, plus restituere, quam qui bouem furtaretur: eo nempe, quod facilius homines furtarentur oues, & difficilius custodirentur. Quare, quia commodato, deposito, vel pignore facile abutuntur ij, quibus traduntur, alio videlicet vsum, quam quo vendita susceperint: ideo veteres Romani non inconsulte in eos furti actionem dandam esse voluerunt.

DE PRECARIO.

INTER eos contractus, in quib. obligatio rei traditione perficitur, quantum locum obtinet Precarium, vt superius dixi.

Extat in iure Ciuili titulus ordine 25. *de Precario*, lib. 43. Digestorum, & in Codice lib. 8. tit. 9. & in iure Canonico est etiam titulus 16. lib. 3. Decretalium, *de Precarijs*. Et quamuis Precarium non sit idem contractus, qui Precaria, vel Precariæ: nihilominus tamen Canonici iuris interpretes de Precario tractant in *capite Precarium, de Precarijs*. Agit de Precario Couarruias *lib. 3. Variarum resolutionum, cap. 15.* Iason in *Institut. de Actionibus, num. 18. & sequentibus*.

Vnde dicatur, & quid sit precarium.

CAPVT I.

PRISCONSULTVS in *l. 1. ff. de Precario*, etymologiam, & definitionem Precarij hanc ponit: [Precarium, inquit, est, quod precibus petenti vtendum conceditur tamdiu, quamdiu is qui concessit, patitur. Vnde genus est liberalitatis ex iure gentium descendens, & distat à donatione, eo quod qui donat, sic dat, ne recipiat: qui vero precario concedit, sic dat, quasi recepturus, quod dedit, cum sibi libuerit precarium solui.] Sic ille. Vnde Latini Scriptores, precarium im-

perium, & precarium imperatoiem, vocarunt datum, & permillum; quando is qui dedit, voluerit.

Primo quaeritur, Quo differat precarium à Commodato? Respondeo cum Glossa, & Panormitano, & cæteris Canonici iuris explanatoribus in *cap. 1. de Commodato, & cap. Precarium*, in multis differre.

Primo, commodatum datur ad certum vsum, & ad certum tempus expressum, vel tacitum, vt inferius explicabo. Vnde, qui dedit, nequit repetere ante illum vsum, & tempus præfixum: at precarium non datur ad certum vsum, tamen aliquando ad certum tempus conceditur, sed donec intra illud tempus voluerit, qui dedit: vel si datur ad certum vsum, is tamen vsum, nec expresse, vel tacite certum tempus requirit, vt deinde clarius apparebit. Sed dices, librum commodati ad transcribendum, qui tamen vsum certum tempus non postulat: rursus liber precario datur ad studendum, qui vsum est certus, & determinatus. Respondeo cum Panormitano in *cap. Precarium, de Precarijs*, Commodatum dari ad tempus, quod expresse, vel tacite est certum, & definitum, quia datur ad certum vsum, qui certum vitæ tempus requirit, vt cum commodatur liber ad transcribendum. Precarium vero, quamuis interdum datur ad certum vsum, is tamen vsum certum tempus non habet, vt cum liber datur ad studendum, non commodatur, sed precario conceditur: quia studere quis potest per totam vitæ cursum. Hinc est, vt precarium reuocari, vel repeti possit ante vsum, commodatum non item; quia precarium tamdiu retineri potest ad vsum accipientis, quamdiu placuerit ei, qui dedit: ergo liberantis voluntate precarium repositur. *l. 2. ff. de Precario, & cap. ult. de Precarijs*.

Secundo quaeritur, Qui possint precario dare, & accipere? Respondeo, omnes, qui contrahere queunt; quia precarium est contractus. Vnde necesse est, vt sint rationis capaces, ac, vt iura loqui consueuerit, doli capaces; quia absque contrahentium consensu, minime contractus subsistit. Quare sicut filij familias, & serui commodare, & commodatum accipere possunt eo modo, quo superius exposui; sic & precarium dare, & accipere queunt. *Hoc patet ex l. Si Seruus. ff. de Precario*.

Tertio quaeritur, Quam res precario dari queant? Respondeo, precarium consistere in ijs rebus, in quibus commodatum, in rebus nempe immobilibus, mouentibus, & se mouentibus, & in his, quæ in iure consistunt, cum finodi sunt seruitutes prædiorum vrbanoium, siue rusticorum. Hostien. in *Summa tit. de Precarijs. ff. In quibus*, & Gloss. in *cap. ult. de Precar. Vnde in l. aut Prator. vers. Habere*, sic est: [Habere precarium videtur, qui possessionem corporis, vel iuris adeptus est:] & in *l. Veluti. ff. eod. tit.* subiungitur: [Veluti si me precario rogaueris, vt per fundi meum ire, vel agere tibi liceat, vel, vt in rectu, vel in aream ædium meorum stillicidium, vel tignum in parietem immissum habeas.] Et in *l. Et habere. ff. eod. tit.* [Precario habere etiam ea, quæ in iure consistunt, possumus, vt immilla, vel proiecta.] in *l. Robus. ff. eod. tit.* [In rebus etiam mobilibus, precarij rogatio consistit.]

Quæres, An quis rem suam aliquando precario habeat? Respondeo, in *l. Certo. ff. de Precar.* sic esse scriptum: [Quæsitum est: Si quis rem tuam pignori dederit, & precario rogauerit, an hoc interdictum locum habeat? Quæsitio in eo est, vt consistere precarium rei suæ possit. Mihi videtur verius, precarium consistere in pignore, cum possessionis rogetur, non proprietatis. Et hæc est sententia etiam vtilissima: quotidie enim precario rogantur creditores ab his, qui pignori dederunt, & debet consistere precarium.] Ita lex. Alioqui generatim habetur in *l. Neq. pignus. ff. de Reg. iuris*.

[Neque pignus, neque depositum, neque precarium, neque emptio, neque locatio suæ rei consistere potest.]